

אמנים

מלכת המופשט

על ההזמנה לתערוכה של לאה ניקל, הגערכת בבית-התרבות של עיריית רחוק בות, כתוב: „עבודות חדשות“ למעשה, נוצרו יצירות אלה בשנים 73, 74, 75, שבהן היה ויצרה בנייריק, אולם הן לא הוצגו עד כה בפני הקהל הישראלי. גם יצירותיה „הוותיקות“ של לאה נראו אות כחדשניות ונועזות גם היום. בשנה האחרונה ריכז מוסיאון תל-אביב את מרב מאמציו, ברכישת ציורים של ציירים ישראליים, משנות השלושים, הארבעים והחמישים, בין השאר רכש ציור של לאה ניקל משנת 1956. למראה הציור, השתאה לאה ניקל, ואמרה שהציור נראה כאילו נעשה השנה. בשנת 1954, בן תערוכתה בגלריה צ'מרנינסקי, הפתיעה לאה בשימוש בעטיפות צלופן של סוכרי יות ובחפצים כמו נוצות בתריענה. תגובת הקהל לקולאזים הראשונים היתה תלתי-שטם מהציורים העלמלם.

לאה מרבה להשתמש בצבעים גועשים ואינטנסיביים, ובהנחות צבע פראיות ומסעירות. ועם זאת, יש בציוריה הרמוניה. ציור „אופוביוגרפי“ היא שונאת ש מכנים אותה „הציירת הישראלית הטובה ביותר“. לדעתה לא קיים מושג של צייר רת ישראלית, וההפרדה בין המינים בנר שא זה מיותרת. היא מעדיפה להיכלל בין קבוצת האמנים המוליקה, הרי אין נשיות בציור הישראלי, ולהיפך. לאה נחשבה תמיד „ציירת עם ביצים“, היא עשתה תמיד מה שגברים רבים אינם מעזים. למען האמנות ויתרה על נוחיות, אושר ומעמד.

מקורביה טוענים שלמען חייה האמנות ויתרה על חייה הפרטיים. מבעלה הראי שון, אבי בתה היחידה, נפרדה כשהילדה היתה בת שש שנים. את הקשר בינה לבין בתה אפשר לראות באחד מהציורים

— בנייריק — „אקשן פיינטינג“. תחילתה עוד ציירה בסיגנון הריאליסטי, ש הביאה עימה כמורשת ממוריה בארץ. אך במהרה פיתחה לעצמה סיגנון חופשי ה מיוחד לה בלבד. אופיה החזק והנמרץ, מוצא לו ביטוי בדרך שבה היא מציירת. הציירת, שחיתה ויצרה בארבע יבשות, משלבת בציוריה את כל תולדות האמנות. כמו שנוהגים לחלק את ציורי פיקאסו ל- „תקופות“, כך אפשר לחוש בשינויים ש חלו בחייה של לאה ניקל למראה התפתחות ציוריה, והשינויים בהם. ציוריה מת קופת שהותה ברומא. אינם מראים את ה מאבק האופייני לכל שאר עבודותיה. יש יותר שקט בצבעים החמים, ופחות שירבוטי מכלול עזים. היא מודה שאכן היתה זו תקופה מאושרת בחייה. השנים ששהתה באשדוד הותירו על בדיה שפע צבעי צהוב, שהשתקפו מהחלונות האין-סופיים שביניהם שכן ביתה. ביקורה בן שלושת החדשים אצל בתה ברפובליקה המערב-אפריקאית, ב-1965, העשיר אותה בספיגת הפולקלור האפריקאי. דבר זה בא לידי ביטוי בדימויי טוטם וברמזים פולחניים, המרבים להופיע בציוריה.

ויתור אכזרי. מה סוד הצלחתה כצייר רת? מהו המירשם שמביא ציירת לזכות בפרס זנדברג (ב-1972), לייצג את ישראל בביאנלה בוונציה (ב-1962), יחד עם תומר קין ואריה ארז, ולהיחשב כמלכת הציור המופשט בישראל.

לדעתה, טמון סוד הצלחתה בעבודה קשה ורבה תוך ויתור אכזרי על נוחיות והנאות אחרות. היא מתחילה את יומיה השכם בבוקר, ומקדישה את שעות-האור הברוכות ליצירה. היא עובדת בלי הספקה, מלבד כרבע שעה לארוחת-צהריים קלה, במשך עשר שעות. כשהיא ניצבת על רג ליה. בגלל גודל הבדים אי-אפשר להציבם על כן ציור, היא תולה אותם על הקיר. היא מסבירה מדוע היא מציגה את תערוכתה, אחרי שלא הציגה בארץ מאז תערוכתה בביתן הלנה רובינשטיין, ב-

לאה ניקל ויצירה ציורים ישנים חדשים

חינוך צברי. באחרונה גובר והולך חותם המיטען האמנותי שהגיע לארץ מרוסיה. מה שמפליא הוא, שלמרות שברוסיה מצויים האמנים על סיגנון עבודה אחד בלבד, והוא הריאליזם הסוציאלי, הרי בסתר פיתחו להם האמנים, כל אחד לחוד, סיגנון מיוחד ו מקורי משלו. שבו הם מציירים בארץ, ואי אפשר כלל להרגיש שכולם מאותו מקור ומאותה ארץ. יאן רייכוורגר, הוא דוגמה נוספת, של צייר מוכשר ומקורי, שסיגנון גונו ומקנה לו מקום של כבוד, וגורם לי רבים מעמיתיו, לנסות וללכת בדרכו.

דבר אחד ברור, לכל המבקרים בגלריה דלטון ריכטר, בתערוכתו של יאן רייכ וורגר — הצייר היה תלמידו של ולא דימייר וייסברג, הצייר הרוסי הדגול, ש תערוכה מציוריו, מוצגת בימים אלה ב מוסיאון תל-אביב. חותמו של המורה הי נערץ על יאן, ניכר היטב בעבודותיו, אם כי יש ביניהם גם שוני. הדומה אצל המורה והתלמיד הוא, הנטיה למוג את הרקע עם המודל המצוייר או עם הנוף. למרות שהציור של שניהם מתאר את הט בע לרוב נשים או טבע דומם, בגלל השיר מוש באותה הגמא, מתקבל מעין ציור מופשט, שאיכותו נשענת על גווי גוונים רכים ומעודנים של צבעים מועטים, הנר אים כמעט צבע אחד. השוני ביניהם הוא, שבעוד וייסברג עובד בצורה כמעט מדי עית, בפצלו כל כתם לשברים רבים, על ידי הנחות פונטיאליסטיות של הצבע, הרי שאצל יאן גובר הרגש, והנחות הצבע שלו פחות מסודרות, אך בעלות רטט.

דבר מעניין שמחולל יאן, בלי כוונה, הוא, שציירים רבים, המציירים עימו ב צוותא מודל, מבלי להרגיש נוטים לראות את המודל כפי שיאן רואה אותו. מרביתם התחילו להשתמש בצבע-מים, שמאפיינת אותו הרכות והליריות של ציוריו. גם בציוריו השמן שלו, יש השקפות והנועם שבצבעיהם. תערוכה רבת עניין לשוח רי איכות בציור.

מקוה בעלת הגלריה לאפשר לאהבי ה אמנות לרכוש, ולא רק להסתפק בראייה הד-פעמית, את היצירות של אמנים ה נחשבים לחשובים באנגליה ואירופה.

אברדם - בגלריה שולמית

לא משתלם להיות אנטי-מימסדי, ורחוק מכלי-התיקשורת. כזו היתה דרכו של ה צייר יליד פולין, ותלמידו של ארכיפנקו, אלפרד אברדם. 40 שנים חי בפאריס, אך בארץ לא היה ידוע דיו. אומנם במוסיאון תל-אביב זכה להציג ב-1962, אך את הכ רותו עם ישראל לא הספיק להעמיק, כי נפטר ב-1963. גלריה שולמית, שפתחה את סניפה החדש ברחוב גורדון, בחרה באמן היהודי הדגול, כפתיחה הולמת לקו הנקוט בידה — הצגת תערוכות של אמנים יהודים מחו"ל, שהציגו בארץ מעט מאד, או בכלל לא.

נורה קרונשטיין בגרפיקה צ

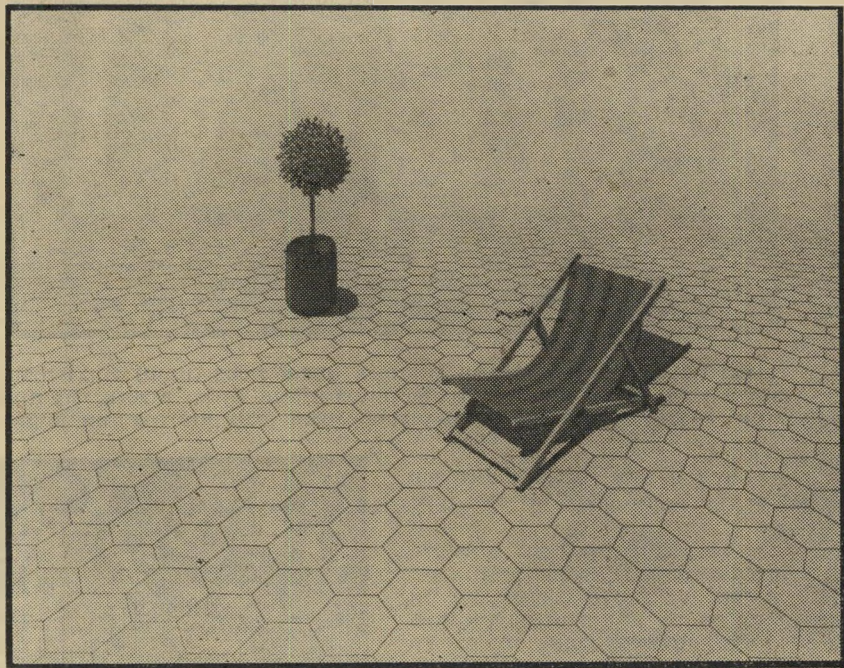
נורה קרונשטיין, שתערוכתה הקודמת הוקדשה כמעט רובה ככולה לציורי דיוק-נה של הדוגמנית לטי, מקדישה את תערוכתה החדשה, בגרפיקה 3, לציורי נוף. עיקר כוחה של הציירת, בקו הרגיש, וב כתמי הצבע העדינים, היוצרים הרמוניה אסטטית.

ציור

יאן רייכוורגר - התפוח

לא נופל רחוק מהעץ

עליית היהודים מרוסיה העשירה את עולם הציור הישראלי. עד לפני זמן קצר, בלטו בעולם-האמנות הישראלי ותפסו את כל הכותרות והתערוכות, ציירי האמנות המושגים, שרובם היו צברים או כאלה שכבר חיים בארץ שנים רבות, וקיבלו

„קיץ אינסופי“ של סולי פתח לעולמם של ציירים אנגלים

1973, דווקא ברחובות, היא עונה: „גם ברחובות קיים קהל הצמא לראות אמנות, ויש להעניק לו את ההזדמנות הזו.“

בגלריות

הדכסים אנגליים

אצל גזלי מי

בגלריה גזלי מי בתל-אביב מוצגת תערוכת הדפסים, מבית המכירות הפומביות כריסטי הלונדוני, שהתחיל להוציא לאור הדפסים, בין ההדפסים-המוצגים, שמרי ביתם פותחים פתח לעולמם של הציירים האנגלים הלא-מוכרים בארץ, גם הדפסים של דייוויד הוקני המפורסם, של הנרי מור ושל פיליס סולי. באמצעות תערוכה זו,

המוצגים בתערוכה. בציור מופיע שם הבת זיווה, פעמים רבות כחלק מהציור. גם השם „צ'לסי הוטל“, שם המלון שבו התגוררו לאה ובעלה בנייריק, מופיע בציור. „זהו ציור אוטוביוגרפי“, טוענת לאה.

בארץ למדה לאה אצל הצייר גליקס-ברג, שממנו ספגה את האהבה לאימפר-סיוניזם, בשנים 1950—1961 התגוררה ב פאריס, ואז פתחה כאמנית, במיוחד הש פיעו עליה ציורי הדאדא, וסגנון הטר ה שיום. היא התחילה להשתמש באצבעות ידיה כבמכחולים. לאה זכתה להציג ב גלריות בפאריס, אמשטרדם, מילאנו ורומא ובמוסיאון לאמנות מודרנית בפאריס. תקופה מאושרת. בתחילת שנות החמישים, בהיותה בפאריס, ציירה לאה, מבלי לדעת שזה קיים מעבר לאוקיאנוס